

Ennakoinnista ja megatrendeistä ymmärrystä työn tulevaisuuksiin

16.5.2024

Otto Tähkää

otto.tahkapaa@sitra.fi

Tulevaisuuden ajattelu voi joskus tuntua vähän tältä...

Fok_It Keskiviikko, 3.2.2021

Kyse on myös subjektiivisesta
kokemuksesta Suomen
kaltaisissa länsimaissa

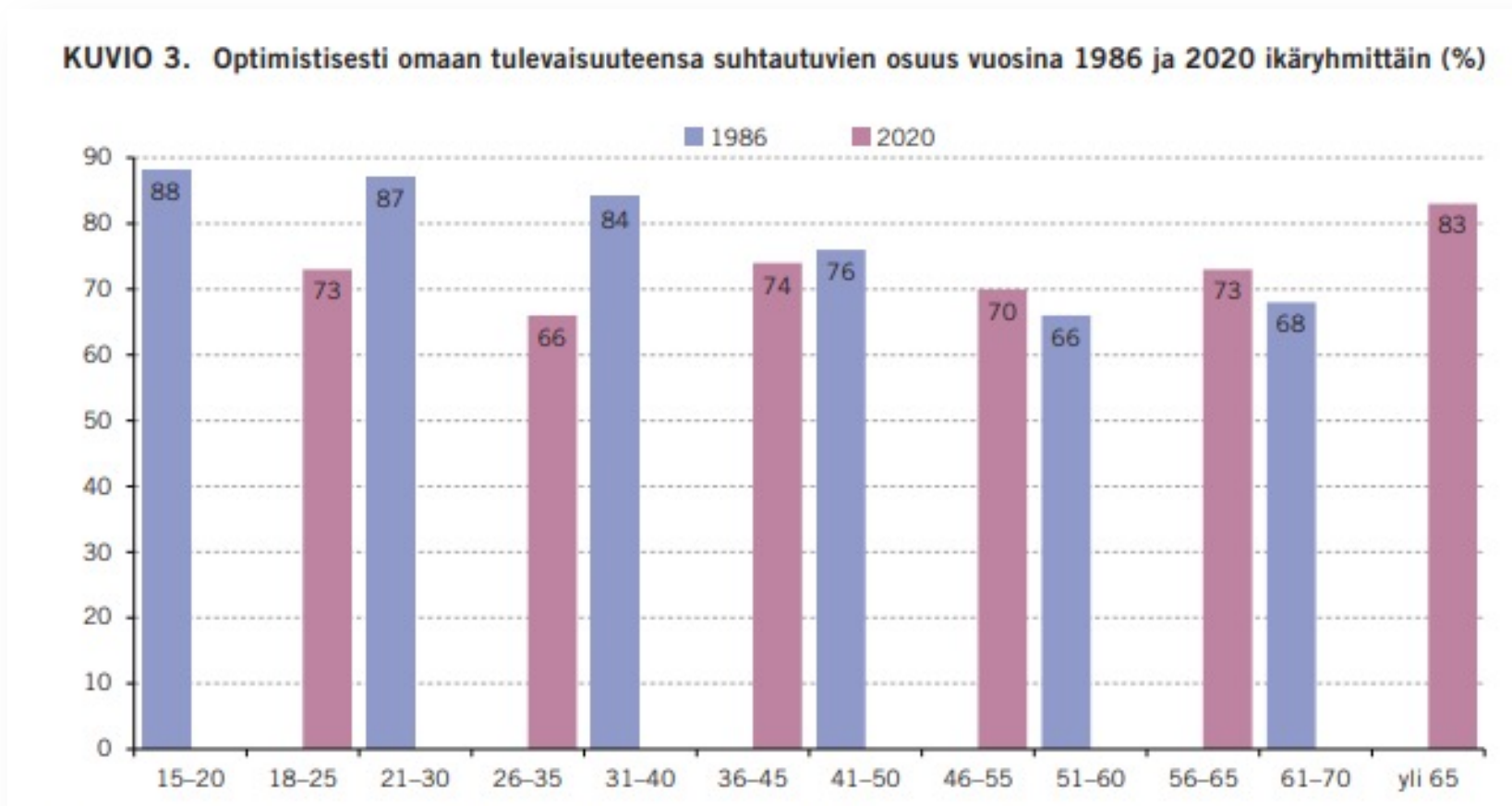
Elämme **postnormaaleja** yllätysten aikoja

”Normaalin” käsite ei enää kovin
hyvin kuvaa maailmaa eikä auta
suuntaamaan tulevaisuuteen

SITRA

Nuorten tulevaisuususkko horjuu

43%

nuorista on sitä mieltä, että
ihmiskunta on tuhoon tuomittu

45%

nuorista pitää Suomen tulevaisuutta
parempana kuin nykyisyyttä

Miten saada tolkkua tulevaisuuksista?

Entä työn
tulevaisuudet?

1

Ennakoinnista ymmärrystä yllätysten aikaan

2

Megatrendit ja muutosten kokonaiskuva

3

Tulevaisuusoletusten haastaminen

4

Tulevaisuuksien rakentaminen yhdessä

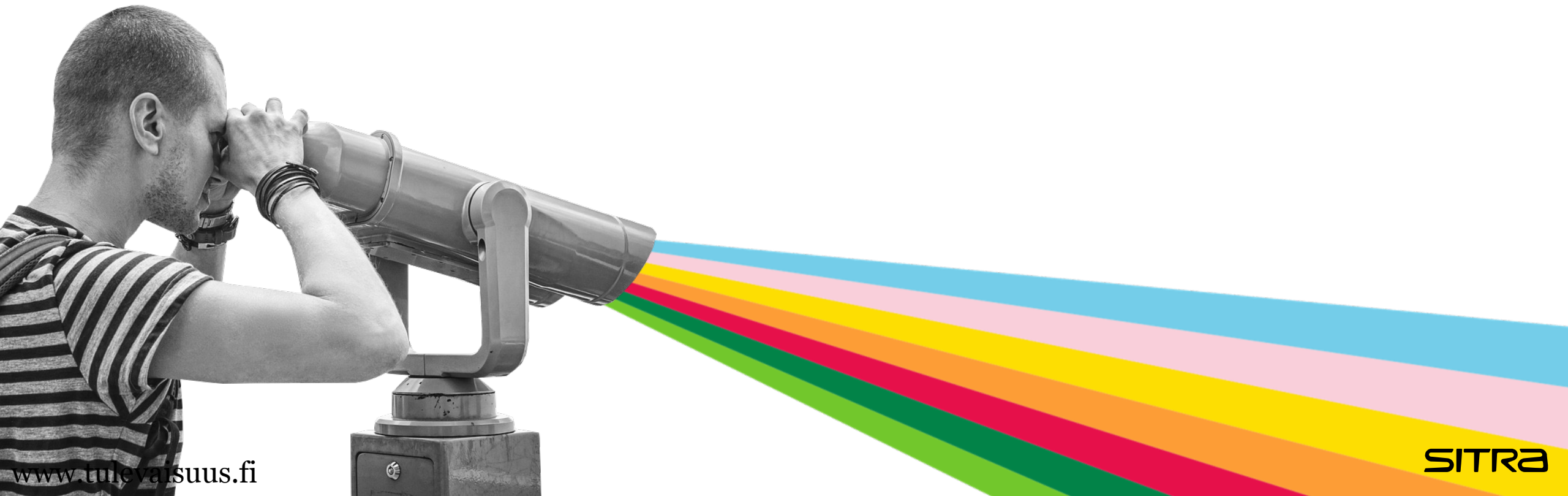
5

Kysymyksiä ja keskustelua

ENNAKOINTI

**nykyisyyden hallintaa tulevaisuutta
koskevan tiedon avulla**

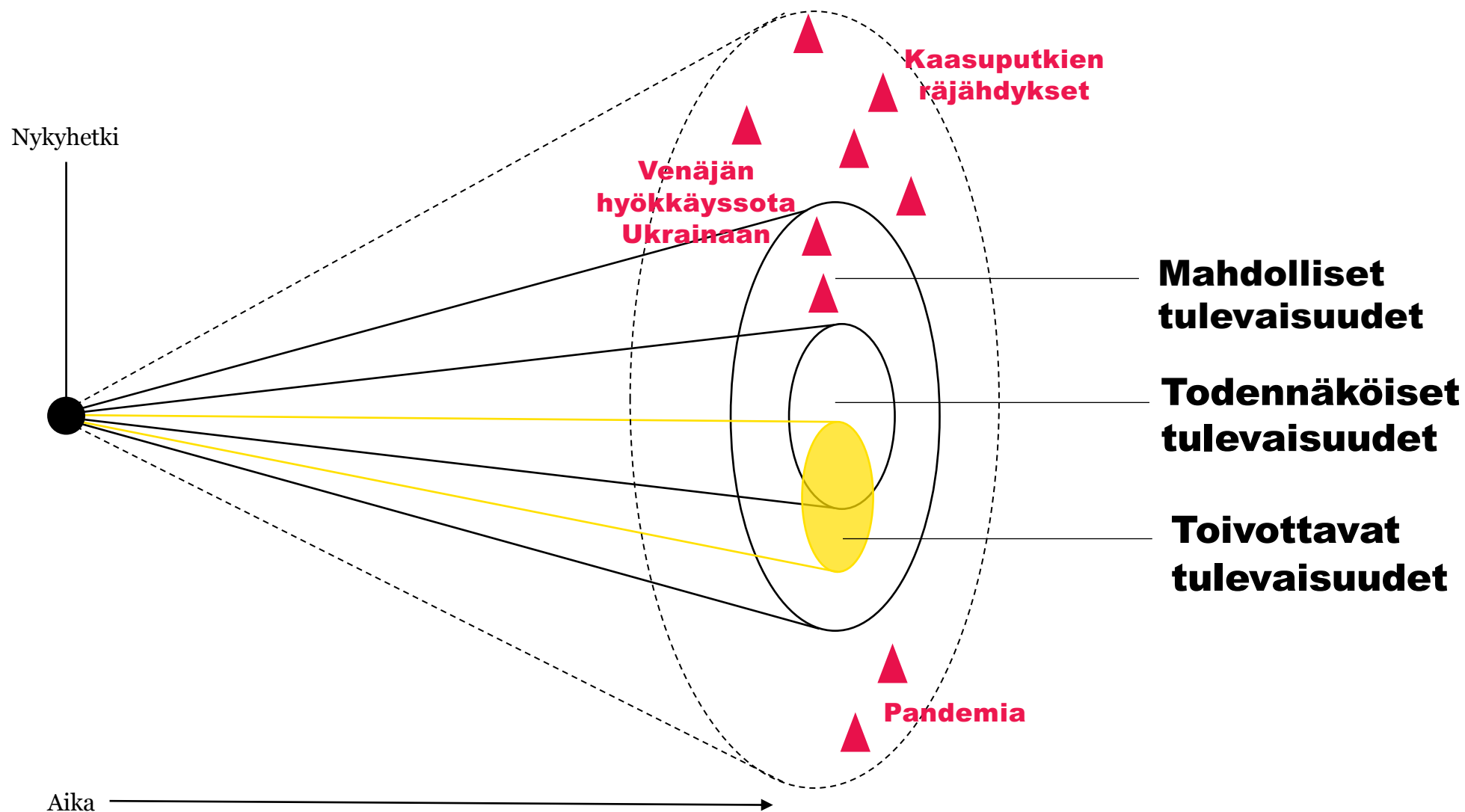
ENNAKOINNIN PERIAATTEET

Tulevaisuutta ei voi ennustaa

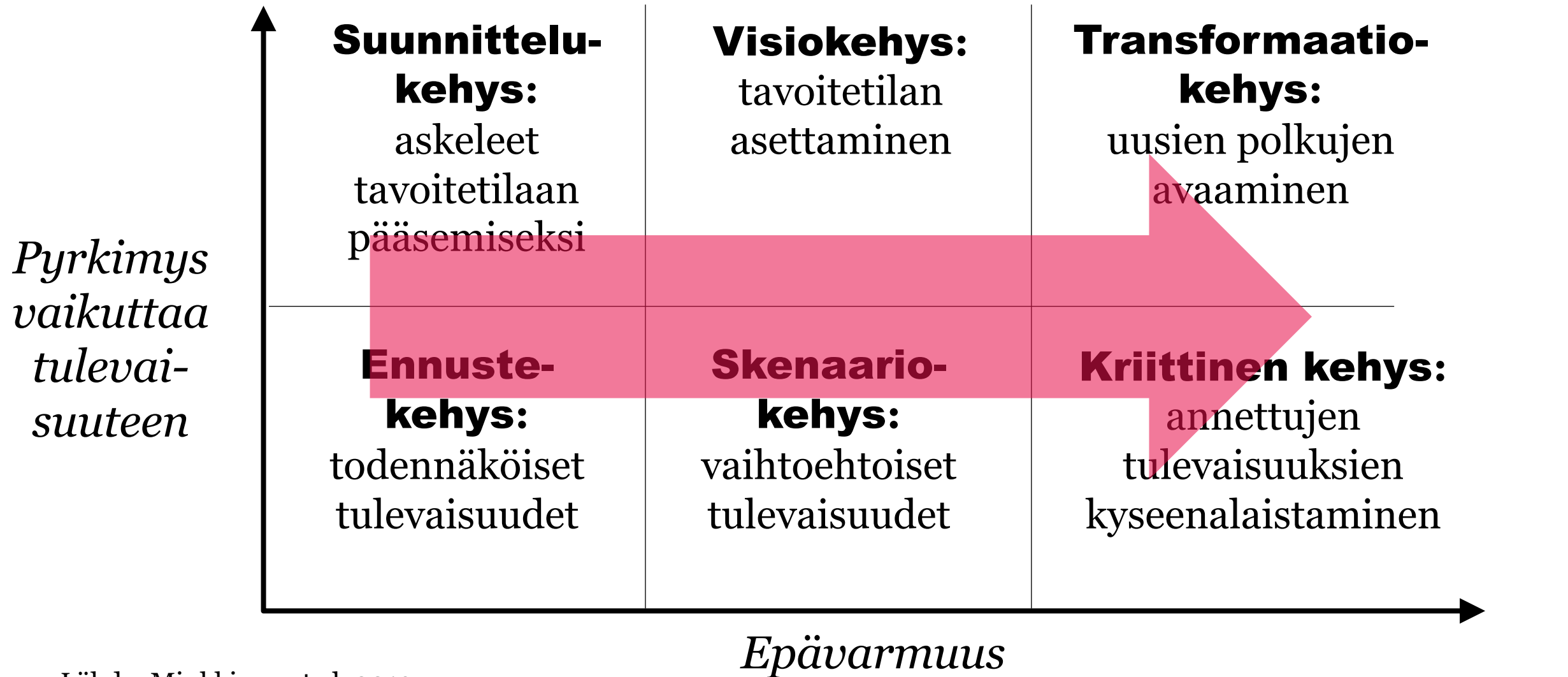
Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty

Tulevaisuuteen voi vaikuttaa

Tulevaisuustötterö usein liian kapea

Ennakoinnin eri muodot

Lähde: Minkkinen et al. 2019

Mitä tarkoittaa työn tulevaisuuksille?

1

Ei ole yhtä työn tulevaisuutta

Hoivatyön ja muun ihmisten fyysiseen kohtaamiseen perustuvan työn tulevaisuus voi olla hyvin toisenlainen kuin vaikka paikkariippumattoman asiantuntijatyön.

2

Työn tulevaisuus voi olla toisenlainen

Työn tulevaisuus nähdään helposti nykyisen kaltaisen työn jatkumona eikä pystytä kuvittelemaan aivan toisenlaisia vaihtoehtoja tai haastamaan tehtyjä oletuksia. Mikä kaikki mielletään työksi nyt ja tulevaisuudessa, tarkoittaako työ esimerkiksi vain palkkatyötä?

3

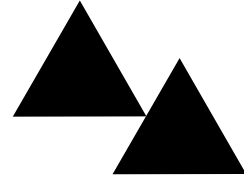
Muutosten moninaisuus

Työn ja työelämän tulevaisuuksia voidaan tarkastella esimerkiksi työn sisältöjen, rakenteiden ja toimeentulon kautta, mutta myös osaamisen, johtamisen ja kulttuurin kautta.

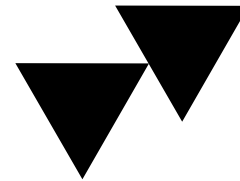
TYÖNTÖ

Nykyhetken työntö

- 1** Luo yhteistä ymmärrystä muutoksista

**Työn ja työelämän
tulevaisuudet**

IMU

Tulevaisuuden imu

- 3** Rakenna tulevaisuuksia yhdessä muiden kanssa

PAINO

Menneisyyden paino

- 2** Haasta nykyisiä oletuksia

Tulevaisuuskolmio.
Mukaillen Inayatullah
2008.

**Luo yhteistä
ymmärrystä
muutoksista**

MEGA TRENDIT 2023

The graphic features the text 'MEGA TRENDIT 2023' in a large, bold, black sans-serif font. The text is centered and partially overlaid by a stylized globe showing the continents of North and South America. The globe is surrounded by several large, overlapping, semi-transparent shapes in pink, yellow, blue, and green. Small circles of these colors are scattered around the main graphic.

IHMISET

**Hyvinvoinnin
haasteet
kasvavat**

IHMISET

**Hyvinvoinnin
haasteet
kasvavat**

VALTA

**Demokratian
kamppailu
kovenee**

LUONTO

**Luonnon
kantokyky
murenee**

IHMISET

**Hyvinvoinnin
haasteet
kasvavat**

VALTA

**Demokratian
kamppailu
kovenee**

LUONTO

**Luonnon
kantokyky
murenee**

TEKNOLOGIA

**Kilpailu
digivallasta
kiihtyy**

IHMISET

**Hyvinvoinnin
haasteet
kasvavat**

VALTA

**Demokratian
kamppailu
kovenee**

LUONTO

**Luonnon
kantokyky
murenee**

TALOUS

**Talouden
perusta
rakoilee**

TEKNOLOGIA

**Kilpailu
digivallasta
kiihtyy**

IHMISET

**Kokonais-
valtainen
hyvinvointi**

*Uudet vaikuttamisen
tavat*

VALTA

**Vahva
luottamus ja
osallisuus**

*Kestävät
elämäntavat*

*Hyvinvointi
investointina*

LUONTO

**Ekologinen
jälleen-
rakennus**

Ylisukupolvisuus

*Digitaalinen
sivistys*

TALOUS

**Korjaava ja
uusintava
talous**

Kiertotalous

*Digivihreä
siirtymä*

TEKNOLOGIA

**Reilu
digimaailma**

*Datatalouden
pelisäännöt*

Megatrendit muokkaavat työtä ja työn tekemisen tapoja, mutta toisaalta **työ ja työelämä itsessään on keskeinen muutosvoima reilun, kestävän ja innostavan tulevaisuuden rakentamisessa**

Millaista työtä ja työelämää toivottavan tulevaisuuden tavoittelemisen edellyttää?

**Haasta
nykyisiä
oletuksia**

Vanhat tavat toimia ja vanhat
käsitykset tulevaisuudesta eivät auta
ratkaisemaan tämän hetken haasteita.

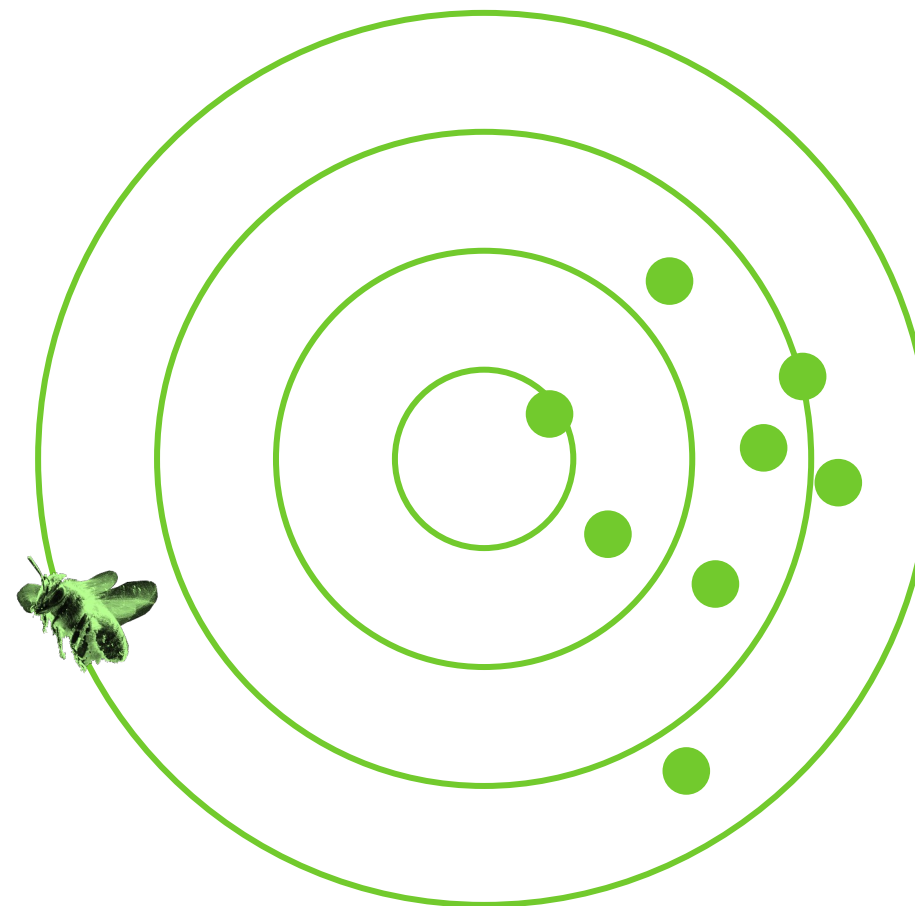
**Tarvitsemme toisenlaisia
tarinoita tulevaisuuksista
– ja nykyisten tarinoiden
haastamista**

Heikot signaalit auttavat ajattelemaan toisenlaisia tulevaisuuksia

Mikä ihmeen heikko signaali?

No merkki mahdollisesti nousevasta asiasta tai ensioire mahdollisesta muutoksesta

Tarkempia määrittelyjä: [Hiltunen 2010](#) ja [van Veen & Ortt 2021](#)

SITRA

Mitä jos...?

4 Jan 2024

Lili Ziren, China's First AI Actor, Stars in TV Series

"Lili Ziren," China's first AI actor, stars in the TV series "I Am Nobody." With hyperrealistic movements and a growing fan base, Lili represents a shift towards scandal-free, continuously productive AI celebrities. China's booming AI industry reflects a broader trend of integrating AI into various sectors, prompting discussions on ethical implications of AI's pervasive role in society. Designed to be hyperrealistic, Lili was created in a week and has gained a fan base on social media with an [official IMDb page](#).

Mitä jos
kännykkä on uusi
tupakka?

Fighting the smartphone 'invasion': the French village that voted to ban scrolling in public

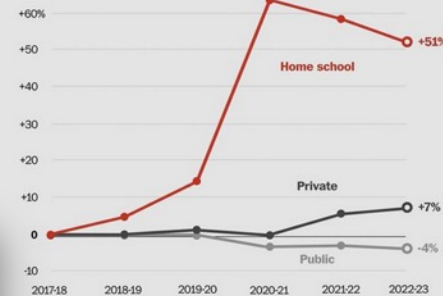
Seine-Port is introducing restrictions on phone use in streets, shops and parks - but young people say there's little else to do

☛ Ludvine Printz in the village of Seine-Port, which has voted to ban smartphones in public.

Mitä jos
tulevaisuudessa
suurin osa
näyttelijöistä on
tekoälyn luomia?

Home schooling has become America's fastest-growing form of education

the washingtonpost • Follow

the washingtonpost • Home schooling has become — by a wide margin — America's fastest-growing form of education, as families from Upper Manhattan to Eastern Kentucky embrace a largely unregulated practice once confined to the ideological fringe, a Washington Post analysis shows.

The analysis — based on data The Post collected for thousands of school districts across the country — reveals that a dramatic rise in home schooling at the onset of the pandemic has largely sustained itself through the 2022-23 academic year, defying prediction that most families would return to schools that have dispensed with

20,330 likes
OCTOBER 31

Comments on

Mitä jos
tulevaisuudessa
vähemmistö
ihmisistä kuuluu
uskonnollisiin
yhteisöihin?

'Nones' Rise: Growing Nonbeliever Demographics Across the World

A significant increase in the number of people unaffiliated with any organized religion or identifying as nonbelievers, including the categories of atheists and agnostics, is observed worldwide. This trend stands at over 30% of the population in countries like the United States, Canada, and several European countries, along with Japan, Israel, and Uruguay. [Source](#)

Mitä jos
tulevaisuudessa
enemmistö
lapsista käy
kotikoulua?

TÖISSÄ

Mitä jos valvonta
lisääntyy?

Mitä jos työn
merkitys muuttuu?

Mitä jos työpaikka on
hyvinvoinnin keidas?

Mitä jos ei ole
työntekijöitä?

Mitä jos

**työn tulevaisuus on
jotain aivan muuta?**

Työ ekologisen jälleenrakennuksen maailmassa?

"Fossiilitaloudessa voitiin periaatteessa synnyttää mitä tahansa työtä, tuotantoa ja teollisuutta välittämättä suuremmin niiden sisällöstä tai ympäristövaikutuksista. (--) Jälleenrakennuksen aikakaudella työllisyys- ja osaamistarpeita ei voi suunnitella näiden oletusten varaan. Mikä tahansa tuotanto ei enää käy. (--) Vain sellainen tuotanto ja työllisyys, joka on ekologisesti kestävä ja osallistuu yhteiskunnan nopeaan jälleenrakennukseen, on mahdollista ja toivottavaa."

Tero Toivanen: Kestävyystavoitteet saavutetaan panostamalla osaamiseen ja työllisyyteen.

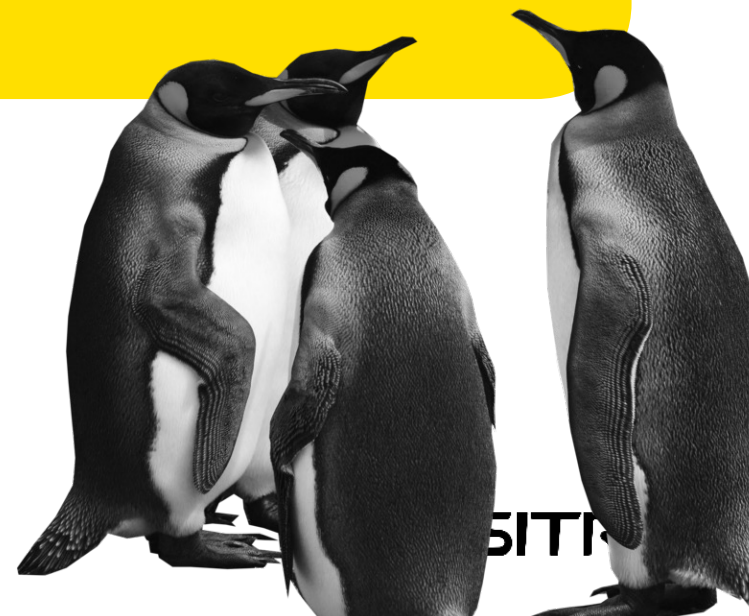
Haasta tätä

**Ei se ekologinen
jälleenrakennus minun
työtä kosketa, se
tapahtuu jossain
muualla**

Kysy mieluummin

**Miten voin työlläni
rakentaa
kestävämpää ja
reilumpaa maailmaa?**

Haasta tätä

**Ympäristökriisin
ratkaisu on
ristiriidassa
työllisyystavoitteiden
kanssa**

Kysy mieluummin

**Millaisia uusia
työtehtäviä tarvitaan
ympäristökriisin
ratkaisuun?**

Haasta tätä

**Työ ja koulutus ovat
eri asia**

Kysy mieluummin

**Miten varmistetaan
jatkuva osaamisen
kehittäminen
työelämässä?**

Haasta tätä

**Vain palkkatyö on
työtä**

Kysy mieluummin

**Miten tuetaan
ihmisten
toimeliaisuutta ja
toimeentuloa?**

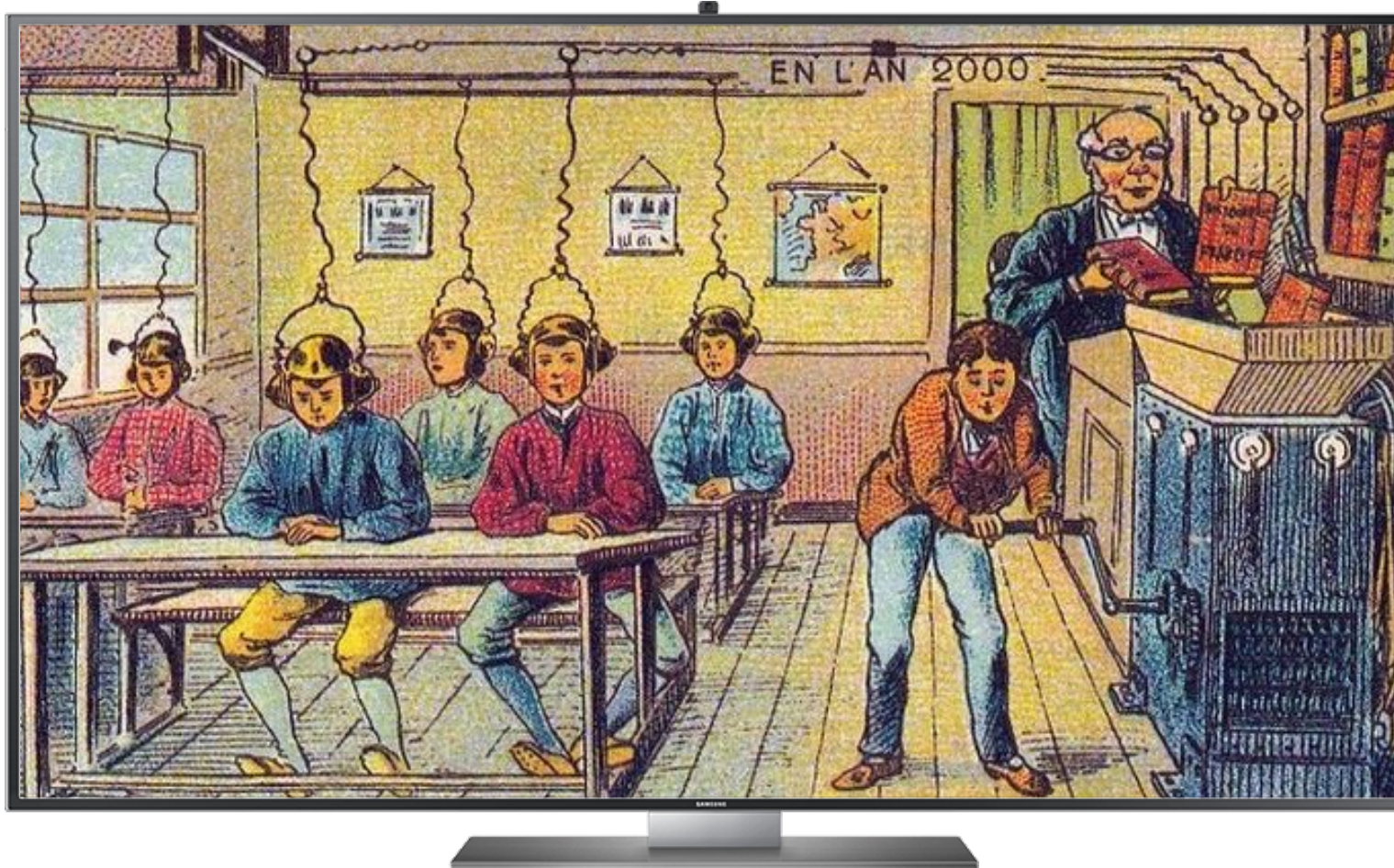
3

**Rakenna
tulevaisuuksia
yhdessä muiden
kanssa**

Kuka määrittää miltä työn ja työelämän tulevaisuus näyttää?

Ei ole yhdentekevää millaisista tulevaisuuksista puhutaan

Tulevaisuuden muotoutuminen on kaksivaiheinen prosessi

1. Kuvat ja näkemykset tulevaisuudesta ohjaavat ja rajoittavat nykyhetkessä tehtäviä päätöksiä ja valintoja

Tulevaisuusvalta

2. Nykyhetkessä tehtävät päätökset puolestaan vaikuttavat tulevaisuuden suuntaan ja muotoutumiseen

Tulevaisuusvalta

on valtaa vaikuttaa siihen,
mitä tulevaisuudessa pidetään
mahdollisena tai toivottavana.

Kansalaisten, lasten ja nuorten äänen toivotaan kuuluvan enemmän keskustelussa tulevaisuudesta

Kenen ääni ei kuulu riittävästi keskustelussa tulevaisuudesta?
Tulevaisuusbarometri 2023 - Sitra

Murrosajassa tulevaisuusvallan merkitys korostuu

Tulevaisuusvalta ja työn tulevaisuudet

Työn tuottavuuden ja määrän lisääminen

Työ kontrolloituna tuotantona

Fokus veroissa, lain-
säädannössä,
tukirakenteissa, viennin
edistämisessä...

Merkityksellisyys ja työn uudelleenmäärittely

Työ merkityksellisenä,
keskinäisriippuvaisena
vuorovaikutuksena

Fokus työn muodoissa,
osaamisessa,
organisaatioissa,
verkostoissa...

**Millaiselta haluamme työn ja
työelämän tulevaisuuden
näyttävän?**

Tulevaisuus haltuun – viisi vinkkiä!

1

Syvenny. Mitä megatrendien kuvaamat muutokset tarkoittavat meille?

2

Haasta. Mikä on se menneisyyden paino, josta meidän pitäisi päästää irti?

3

Kuvittele. Millaista toisenlaista tulevaisuutta haluamme rakentaa?

4

Vaihda näkökulmaa. Miltä tulevaisuus näyttää jonkun muun vinkkelistä?

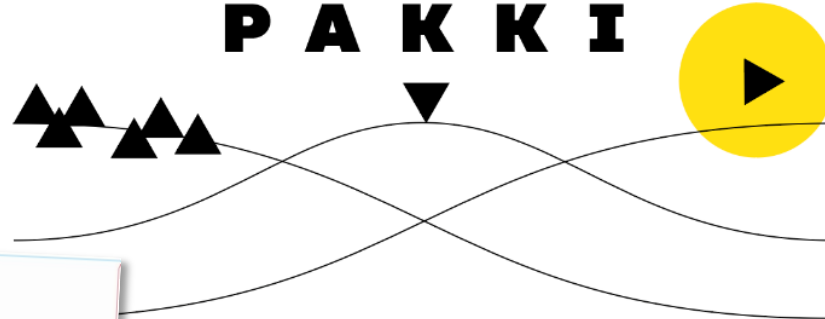
5

Toimi. Mitä meidän pitäisi tehdä juuri nyt, tässä hetkessä?

TULEVAISUUDEN- TEKIJÄN TYÖKALU- P A K K I

OTA TRENDI HALTUUN

Trendin vaikutus toimintaamme

TRENDI Valitse trendikortista	TRENDIN MERKITYS MEILLE Merkitse jansalle merkityksen	VAIKUTUKSET MEIHIN Millaista mahdollisuutta ja uhkia trendi asettaa toiminnallemme?
MUUTOKSET YHTEISKUNNASSA Miten trendi näkyy ja vaikuttaa ympärillemme?	NYT 5V 20V	NÄIN ME TOIMIMME Miten vastaatte ja varaudutte trendin aiheuttamiin muutoksiin? Ideoikaa kolme keinoa, joihin voitte tarttua jo nyt.
VAHVUUTEMME SUHTEESSA VALITTUUN TRENDIIN		

sitra.fi/megatrendit

ENNAKOINNIN ELÄINTARHA

Tunnista yllätyksiä ja avarra näkökulmia

ELEFANTTI Trendin ollessa todennäköinen asia tai ilmiö, josta ei juuri puhuta. Milla vaikutusta odotamme, ja mikä tilanne, kun se tapahtuu?	MEUKKA Mikä, jonne ennen pääsimme tai muuttamasi, joka meidän kaluunsa tunnistettavien trendien. Mikä ilmiö, laatu tai seikkailu, joka edustaa roppaa ja uusia asioita?
TORAKKA Trendi, joka on ilmiö, joka vaikuttaa tai vaikuttaa tunnistettavien muutoksiin. Trendin on oltava keuhkoja, joihin trendi-työkaluun tunnistetaan muutoksia?	MUSTA JOUSEN Mikä ilmiö, laatu, joka vaikuttaa tunnistettavien trendien. Mikä ilmiö, laatu, joka edustaa roppaa ja uusia asioita?
KÄBBI Trendi, joka on ilmiö, joka on tunnistettavien trendien näkökulmasta. Mikä ilmiö, laatu, joka edustaa roppaa ja uusia asioita?	KÄBBI Trendi, joka on ilmiö, joka on tunnistettavien trendien näkökulmasta. Mikä ilmiö, laatu, joka edustaa roppaa ja uusia asioita?

sitra.fi/megatrendit

Muista nämä!

**Kysymyksiä?
Kommentteja?**

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

